

'SIMPEL IS HET MOEILIJKST'

Voor het schrijven van twee hoorspelen voor een jeugdtheaterfestival op de NDSM-werf, een oude scheepswerf in Amsterdam-Noord (nu veranderd in een broedplaats voor creatieve ondernemers), trok ik een week lang door dit stadsdeel om inspiratie op te doen. Ik stuitte bij de oorspronkelijke bewoners op wanhopig verzet tegen jonge Amsterdammers die vanwege ruimte en gunstige prijzen de oversteek naar Noord wagen.

In het Noorderpark, aan de rand van Floradorp, kom ik Gerard tegen. Hij bekijkt me licht argwanend, heeft een doorleefd en ingevallen gezicht, draagt stevige schoenen, een spijkerjack en daaroverheen een windjack. In de tijd dat ik met hem praat drinkt hij 2 halve liters bier en rolt-ie een sjekkie. Naast hem staat een scootmobiel. Hij praat alleen over zichzelf, stelt mij geen vragen en toont geen enkele interesse. Wel raakt hij gedurende het gesprek op mij gesteld, dat merk ik. Hij komt erachter dat ik 'niet zo'n gladde' ben van de gemeente en dat ik 'zijn taal spreek'. Er loopt een hippe jonge vrouw met idem hond voorbij. "Ze zegt ons gedag omdat jij erbij staat", zegt Gerard. Over die yuppen zou Gerard 'graag met een tractor heengaan'.

Gerard en ik kijken naar de Noorderparkkamer en naar een jongen van een jaar of 11 met zwarte krullen die vrolijk een kikker achterna springt. Later als ik hem spreek ("Wat zoekt u, mevrouw?") kom ik erachter dat hij Ishwar heet en naar 'een democratische school', the School of Life, gaat. Ishwar woont in Osdorp, maar komt speciaal naar Amsterdam-Noord voor een les biologie. Gerard: "Die kamer was eerst voor de buurt. Langzamerhand wordt het voor de mensen die ervoor betalen, die hem huren." Deze verschuiving kom ik later in de week op meer plekken in Noord tegen. Buurthuizen met open deuren die plotseling veranderen in creatieve werkruimten met een slot erop.

In de Vogelbuurt, de armste buurt van Nederland, een wijk die bekend staat om vandalisme en burenruzies, weet Paul Scheerder dat je de dingen beter zelf kunt doen, in plaats van af te wachten tot de gemeente in de noodzaak van de bewoners voorziet. Paul richtte het 'Gere Paulussen Leefkringhuis' op: "Als je hier binnenkomt van 'ik heb al drie dagen niet gegeten', dan ga je vanavond eten. Als je geslagen wordt, zeg ik: gisteren was de laatste keer. Geen intake, formulieren of andere drempels." Paul gaat dwars tegen alle regels in. Zijn methode? Naast iemand staan. "Samen kom je uit de ellende." Hij maakt direct gebruik van ministers, staatssecretarissen en journalisten. Als het nodig is belt hij het stadhuis. "We gaan er prat op dat we alles voor elkaar krijgen". Op mijn vraag of de nieuwe Noorderlingen nog pogingen doen te integreren mompelt hij dat 'bakfietsmoeders op zaterdagochtend ontbijt maken met pannenkoeken.' "We hebben meer aan brood. Een Turkse bakker bakt speciaal brood voor ons. En op zaterdag slapen we uit." Het lijkt echter een mooi gebaar van die 'bakfietsmoeders'. Wordt dit niet onnodig weggewuifd? Waar komt die verbitterde toon van Paul en Gerard vandaan?

Chris Keulemans, journalist en kroniekschrijver, wordt beschouwd als de ambassadeur van Noord en kent praktisch iedere bewoner van naam. Volgens hem zijn Noorderlingen bang voor verandering, maar zijn ze er ook zo weer aan gewend. Eerst is

HOORSPEL

Door Eva de Wit

HANGBEJAARDEN

Een fragment uit het hoorspel voor kinderen: 'Hangbejaarden'.

Ishwar is nieuw in Amsterdam-Noord. Hij kent nog niemand, behalve zijn buurmeisje Janna die ook net verhuisd is en de hele dag door piano speelt. Dan komt hij de Hangbejaarden tegen: een groep Noorderlingen die van hun vaste pleintje verbannen zijn en steeds hoger de lucht in zweven.

(...)

Ishwar: Ik vind duiven irritant, ze zijn ook dommig. Ze gaan altijd vlak voor je fiets allemaal onbelangrijke dingen doen.

Rinus: Dat komt omdat het te druk is in die stad van jou. Iedereen heeft haast, daar raakt jan en alleman gestresst van, zeker de duiven. Die hebben van nature een langzaam reactievermogen. Die nieuwelingen: van minuut tot minuut staat hun dag gepland. Ze zijn als de dood dat iemand ze een vraag stelt, dan loopt alles in de soep. Ik ben nog gaan proberen om ze minuten aan te smeren. Gewoon een euro per kwartier. Maar ze hadden geen tijd om stil te staan.

Jenny lacht.

Vroeger kon je nog stil staan op straat en rustig naar de lucht staren. Als je nu stil blijft staan, word je vertrapt. De nieuwelingen bewegen in een rap tempo als een marcherend leger over Amsterdam Noord heen. Ze zeggen dat oude blaadjes ruimte moeten maken voor het nieuwe groen. Maar toen de eerste nieuweling zijn voet zette op ons plein waren we niet dor. We waren springlevend!

Soms kom je op een nieuwe plek en vergeet je dat die met mos begroeide stenen voor iemand anders niet nieuw zijn, maar een verzameling aan herinneringen herbergen.

Jenny: Er heeft nog nooit iemand van de nieuwelingen met ons gepraat. In geen 10 jaar zie je. Normaal zat ik altijd op het bankje voor mijn huis. Vroeger kwam er elke dag wel iemand naast me zitten.

Rinus: Er was opeens een onzichtbare hand die onze vrienden uit hun huis haalde en naar Almere verplaatste, die alle ruimte volbouwde met hoge torens en de lucht liet verdwijnen.

Jenny: Ik zat dagenlang achtereen op het bankje. De straten waren uitgestorven.

Rinus: De laatst overgebleven Noorderlingen besloten elkaar op te zoeken. De muren kwamen op ons af, we hadden lucht nodig, gezelligheid. Ons vaste honk verdween, dus trokken we naar het Mosplein hier beneden.

Jenny: Het plein werd opgehoogd zodat we er met onze scootmobielen niet meer bij konden komen. We verplaatsten naar het Gentiaanplein; daar werden de bankjes weggehaald. We mochten niet gezellig kletsen, het maakte te veel herrie.

Rinus: We werden vluchtelingen in ons eigen land op zoek naar een plekje om te mogen zijn.

Jenny: De nieuwelingen komen en alles moet anders. Hoe we praten, hoe we bewegen, hoe we onze tuintjes inrichten, hoe we de straten versieren.

Rinus: Jenny won altijd de eerste prijs met haar tuintje.

Jenny: De hele buurt deed mee. Vroeger kon je geen ongein uithalen of je werd in je nekvel gegrepen. Iedereen lette op iedereen. Iedereen kende iedereen.

Rinus: Toen ik vroeger klein was belde je om tien uur 's avonds bij alle kinderen aan en speelde tot middernacht in de zandbak. En als de ijscoman er was dan belde je bij alle burens aan om een dubbeltje. Dan at ik soms wel 10 ijsjes op een dag!

Cut to Arie. Bulldozers

Arie: Mij krijgen jullie hier niet weg!

Al halen jullie al mijn muren weg, bouwen jullie een stad boven mijn hoofd en verdwijnt ik onder grond. Uit deze klei ben ik ter aarde gekomen en in deze klei zal ik verrotten. Tot die tijd dansen mijn duifjes en ik onze dans en zingen we ons lied.

Cut to Janna en moeder. Janna bezorgd, moeder legt haar uit dat het het beste is

Moeder Janna: Staat hij weer te schreeuwen. Dit is de laatste van die hangbejaarden waar Loes en Alex het over hadden. Ze zijn op het plein gaan hangen toen ze jong waren en zijn er nooit meer weggegaan. Inmiddels hebben ze hun scooters verruild voor scootmobielen.

Janna: Mam, hij wil helemaal niet weg!

Moeder Janna: Lieverd, het is veel beter zo. In een bejaarden-tehuis wordt hij hartstikke verwend. Daar zorgen ze dat hij goed eet, goed drinkt, daar weten ze wat goed voor hem is.

Janna: En z'n duiven dan?!

Moeder Janna: Ik hoop dat ze die weghalen.

Janna: Mag hij die dan meenemen?

Moeder Janna: Doe niet zo mal

er de grote mond en komen ze in verzet, vervolgens hoort al gauw al het nieuwe weer bij 'hun Noord'. "Toen de eerste Turken verschenen moesten de Noorderlingen hier niets van weten", vertelt hij. "Nu protesteren ze tegen het verdwijnen van de donerzaken". Dan is het opeens: van 'onze Turken' blijf je af. Chris vertelt het met pretoogjes. Dan vervolgt hij op een meer serieuze toon en vertelt dat er wel degelijk gegronde onvrede is. Een bezoek van de noorderling aan de Voedselbank is eerder regel dan uitzondering. De Noorderlingen zouden iets meer toegeeflijk kunnen zijn, maar de gemeente werkt ook niet altijd in hun voordeel.

Huurhuizen veranderen in koophuizen en de oorspronkelijke

Noorderlingen zijn bang voor verandering, maar ze zijn er ook zo weer aan gewend

bewoners kunnen hun eigen huis niet meer betalen. Het is logisch dat de NDSM werf en andere gebieden aan het IJ door middel van miljoenen euro's tot een culturele trekpleister worden gemaakt en Noord zo een boost geven, echter wat als de bewoners er niet van profiteren? Het armoedeprobleem blijft bestaan. Paul: "Feit is dat er mensen bij ons op de stoep staan die moeten kiezen of ze hun gas en licht moeten afsluiten of schoolgeld betalen."

Natuurlijk, dingen veranderen. Dat zal altijd zo zijn. Echter wat zou er voor nodig zijn om deze soepel te laten verlopen? Zou het iets als het ABC van 'aandacht, bevestiging en contact' kunnen zijn? Iets wat Paul en Chris toepassen? Simpelweg oog hebben voor de problemen die er al lange tijd heersen en direct iets doen? Praten met de mensen en niet over de mensen? Paul: "Normaal wordt alles buiten de mensen om geregeld. Dertig mensen vergaderen over een gezin. Jeugdzorg en al die andere instanties weten het allemaal beter." Johan Cruijff zei het al: 'Simpel is het moeilijkst'.

Zo ging het jeugdtheaterfestival op de NDSM werf vanwege de voornamelijk artistieke focus voorbij aan de niet onbelangrijke

vraag: 'Hoe krijg je Noorderlingen hierheen?' Toen uiteindelijk de hoorspelen gemonteerd en wel uit de muren klonken, luisterden bakfietsmoeders met grachtengordelkinderen naar mijn verhalen over mensen uit Noord, terwijl de hoofdpersonen zelf nergens te bekennen waren.

Gelukkig sta ik enkele maanden later met de hoorspelen op het Noorderparkfestival. In tegenstelling tot de NDSM-werf lopen hier allerlei soorten types door elkaar. Ik zie Gerard. Hij is volgens eigen zeggen door de organisatie gevraagd om 'de boel in de gaten te houden'. Er is een smartlappenwedstrijd aan de gang. Zwijgend kijken we naar de handvol zangers die in spanning op het podium afwachten tot de jury het rapport voorleest. Een jonge vrouw met blauwe oogschaduw en een zwaar 'Noords' accent komt naar mijn tent en vraagt of ik weet waar haar dochtertje theaterlessen kan volgen: "Ze heeft het vandaag helemaal te pakken gekregen." Terwijl ik haar honderduit vertel over de mogelijkheden, brengt op de achtergrond 'de beste volkszanger van Noord' zijn winnende lied nog één keer ten uitvoer.

De yuppen brallen, de Noorderlingen zeiken, de vogels fluiten en hopelijk wordt de methode die Paul Scheerder handhaaft nog eens de norm: uit het systeem klimmen, alle onzin vergeten en opnieuw beginnen. Bij de basis, bij het begin, bij de menselijkheid. Als je drie dagen niet gegeten hebt, moet je nu eten. Word je geslagen dan was gisteren de laatste keer.

Eva de Wit (evadewit3@gmail.com) is toneelschrijver met een liefde voor onverwachte ontmoetingen in de stedelijke omgeving. Als vervolg op haar theoretisch onderzoek naar (tekst)interventies in de openbare ruimte, veranderde ze een deel van de Dam in Amsterdam in een tijdelijk stiltegebied. Voor het beluisteren van het gehele hoorspel of contact: www.evadewit.nl